

SZERETETTEL KÖSZÖNTÜK MAGYAR TESTVÉREINKET!

ХУШ КЕЛИБСИЗ, ВЕНГРИЯЛИК ҚАРДОШЛАР!

БҮТҮН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗИ!

«КИЗИЛ УЗБЕКИСТОН»

УЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ
СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«КИЗИЛ УЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

45-йил чиқиши
№ 162 (12.515).

Шанба, 13 июль 1963 йил

Баҳоси 2 тийин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг VIII пленуми тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

12 июлда Тошкентда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг VIII пленуми очилди.

Пленум ишда иштирок этиш учун область партия комитетларининг биринчи ва иккинчи секретарлари, область, шаҳар ва район партия комитетларининг идеология масалалари билан шугулланувчи секретарлари, область ва шаҳар партия комитетлари идеология бўлиmlарининг мудири, область партия комитетлари кишлоқ хўжалик бўлиmlарининг мудири, ишлаб чиқариш бошқармалари ва саноат-ишлаб чиқариш зоналари партия комитетларининг секретарлари ва секретарь ўринбосарлари, область ижроия комитетлари расисларининг маданият масалалари билан шугулланувчи ўринбосарлари, область маданият бошқармаларининг бошлиқлари таълиф этилдилар.

Пленум ишда Ўзбекистон касаба союзлари совети, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети, республика министрликлари ва бошқармалари, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институти, Тошкент Олий партия мактаби, «Билим» жамияти, матбуот, радио, Ўзбекистон телеграф агентлиги, телевидение, иқидий союзлар, кино ва театрларнинг раҳбар ходимлари, олий ўқув юр்தлари айтимий фанлар кафедраларининг мудири, область кишлоқ хўжалик, оғанларининг, баъзи совхоз ва колхозларнинг раҳбарлари, бир қанча бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари, кишлоқ хўжалик илорлари, бир қанча партия ташкилотларининг пропагандаистлари ва агитаторлари, сиёсий маориф уйлари ва кабинетларининг, клублар ва кутубхоналарнинг ходимлари, Туркистон ҳарбий округининг сиёсий ходимлари ҳам қатнашмоқдалар.

Пленум ишда КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюроси раисининг ўринбосарлари В. К. Акунлиев, С. М. Веселов ўртоқлар, КПСС Марказий Комитети иттифоқчи республикалар бўйича кишлоқ хўжалик бўлими мудирининг ўринбосари ўртоқ В. Д. Панников, қардош республикалардан келган Ўзаро текшириш бригадаларининг раҳбарлари: Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ М. С. Осимов, Туркменистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўртоқ Б. Ф. Бурашников, Озарбайжон ССР

кишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш министрининг ўринбосари ўртоқ А. П. Халилов иштирок этмоқдалар.

Пленум қўйидаги масалаларни муҳокама қилмоқда:

1. КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг янчилари ва Ўзбекистон партия ташкилотининг идеология ишини кучайтириш соҳасидаги вазифалари.

2. Республика пахтакорлари социалистик мажбуриятларининг қандай бажарилаётганилиги Ўзаро текшириш янчилари ва Ўзбекистон партия ташкилотининг Ўзаро парваришини кучайтириш соҳасидаги вазифалари тўғрисида.

Эрталабки мажлисда биринчи масала юзасидан КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент кишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ М. Абдуразоқов, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университетининг ректори ўртоқ О. С. Солиқов, Фаргона кишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Г. А. Габриельянц, Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правленесининг биринчи секретари ўртоқ К. Нуъмонов (Яшпи), Девош ишлаб чиқариш бошқармасидаги В. И. Ленин номи колхоз агитатори ўртоқ Х. Холматов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Қ. Муртазоев, «Ўзбекфильм» киностудиясининг директори ўртоқ И. Раҳимов, Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони ўртоқ Н. И. Федюнинский, Гиждувон ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Москва» колхоз лекторлар гуруҳининг раҳбари ўртоқ М. Раҳмонова, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ К. Камолов, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Р. Абдуллаева, Олтинтопан қўроғи-руҳ комбинати партия ташкилотининг секретари ўртоқ П. В. Дятлов, «Қизил Ўзбекистон» газетасининг редактори ўртоқ З. И. Есенбоев, Қўронтела ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитети секретарининг ўринбосари ўртоқ А. Мамажонов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти ўртоқ У. О. Орнфод қатнашдилар.

Пленум ўз ишини давом эттирмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН ПАРРАНДАЧИЛАРИНИНГ КАТТА ҒАЛАБАСИ ДАВЛАТГА 115 МИЛЛИОН ДОНА ТУХУМ СОТИЛДИ

КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг қарорларидан илҳомланган Ўзбекистон кишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари Ватанини аjoyиб ғалаба билан қўнғиртирдилар. Улар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми очилган кунда давлатга тухум сотиш йиллик планини мамлакатда биринчи бўлиб мудатдан олдин бажардилар. Кишлоқ матбуот кооперациясининг қабул қилиш пунктларида 115.338 минг донга тухум тушди. Бу — ўтган йилнинг шу вақтигачага нисбатан 20 миллион донга кўпдир. Республиканинг нурхоз ва совхозлари КПСС XXI ва XXII съездаларининг қарорларини амалга ошириб, кишлоқ хўжалигини, шу жумладан унинг паррандачилиги сингари тармоғини кескин юксалтириш юзасидан катта иш тутдилар. Натийжада тухум етиштириш ва сотиш 1953 йилдагига нисбатан қарий олти баравар кўпайди.

Самарқанд областининг меҳнаткашлари тухум тайёрлаш планини бажариш ишда катта хисса қўшдилар. Улар давлатга 24 миллион дондан кўпроқ тухум сотдилар.

Давлат планини 113,6 процент бажарган Хоразм области, давлат планини 110,6 процент бажарган Бухоро области ва давлат планини 107,7 процент бажарган Андижон области тухум тайёрлашда яхши натижаларга эришди. Сирдарё областининг республикада энг йirik бўлган «Гулистон» насл урчитиш паррандачилиги совхозининг коллективи тухум

топтириш йиллик планини 110 процент бажарди, давлатга бир миллион дондан кўпроқ тухум етказиб берилди. Бу ерда тухум қиладиган ҳар бир товушдан 5 ой ичда ўрта ҳисобда 77 тухум олинди. Ана шу хўжаликнинг энг яхши паррандачиси В. И. Тазова 82 тадан тухум олди. Бухоро паррандачилиги фермасида биринчи йилда, тухум қиладиган ҳар бир товуш бошига ўрта ҳисобда 74 тадан тухум етиштирилди. Паррандачи Нургул Жумоева ҳар бир товушдан 95 тадан тухум олди.

Хозирги вақтда Самарқанд областидаги Окунбобоев номи совхоз, Сурхондарё области, Шўрчи ишлаб чиқариш бошқармасидаги Гагарин номи совхоз, шунингдек «Ленинград», «Коммунизм» колхозларининг ва бошқа кўпгина хўжалиқларининг паррандачилиги фермалари пландан ташқари маҳсулот топширмоқдалар.

Республикада механизациялашган паррандачилик фабрикалари, колхоз ва совхозларда йирин паррандачилик фермалари қуриш, аралаш озука етиштиришни кўпайтириш ва бу озуқани антибиотиклар ва микроэлементлар билан бойитиш юзасидан катта ишлар олиб боришда, шунингдек матбуот кооперацияси системасида янги тайёрлаш базалари вужудга келтирилмоқда.

Тухум харид қилиш давом этмоқда.

Ўртоқ Янош КАДАР

Ўзбекистонга
келиши муносабати
билан

Совет халқининг қадрдон дўсти, шу қўнларда Совет Иттифоқидо меҳмон бўлиб турган Ўртоқ Янош Кадар бошлиқ Венгрия Халқ Республикасининг партия-хўкумат делегацияси бугун совет Ўзбекистонига келди. Бугун совет халқи қатори республикаимиз меҳнаткашлари ҳам Венгрия Халқ Республикасининг партия-хўкумат делегациясини таъриқлаб, ўз мамлакатига социализм қурилишини кенг аж олдирдиша, ер юзидо мустақам тинчлик учун курашда қардош венгер халқига чин юракдан янада зўр муваффақиятлар тиламоқдалар.

Венгрия Социалистик ишчи-партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Венгрия революцион ишчи-деҳқон ҳукуматининг Раиси Ўртоқ Янош Кадар Венгрия Халқ Республикасининг

аъзоси, шундан сўнг Венгрия Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва секретариатининг аъзоси қилиб сайланади. 1945—1948 йилларда Ўртоқ Кадар Венгрия Коммунистик партияси Будапешт шаҳар комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлайди, сўнгра Венгрия ички ишлар министри қилиб таъинланади.

1951 йил бошларида у сохта айблар асосида қамоққа олинади ва уч йилдан кўпроқ қамоқда ётади.

1956 йил июль ойида Венгрия меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг Пленуми уни Марказий Комитет составига киритиб, партия Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига ва Марказий Комитет секретарилигига тайинлади.

Гарбдаги империалистик доираларнинг Бесовита қўмағи билан 1956 йилда ички реакция қучлари кўтарган контрреволюцион исён пайтида Ўртоқ Кадар Имре Надь ҳукуматининг сотчилликланган иборат сиёсатида қатъий қарши чиқди, мамлакатдаги революцион қучларни контрреволюцион исённинг тор-мор келтириш талабларининг ҳимоя қилиш ва пролетариат диктатурасини мустаҳкамлаш учун жинслагитириш ва сафарбар қилиш қўлидаги курашга бош бўлиб турди. Ўртоқ Кадар Венгрия Революцион ишчи-деҳқон ҳукуматини тўзиш, венгер ишчилар сиёсий партиясини қайта ташкил этиш ва мустаҳкамлаш ташаббускори бўлиб.

Ўртоқ Кадар 1956 йил ноябрь ойидан бўён Венгрия социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретарибди. 1956 йил ноябрь ойидан 1959 йил январь ойигача у Венгрия революцион ишчи-деҳқон ҳукуматига бошчилик қилди. 1958 йил январь ойидан 1961 йил сентябрь ойигача давлат министри вазифасида ишлайди. 1961 йил сентябрь ойида мамлакатда давлат раҳбарлигини мустаҳкамлаш мақсадида у яна Венгрия революцион ишчи-деҳқон ҳукуматининг раиси қилиб тайинланди.

Ўртоқ Кадар 1960 йилда Венгрия Халқ Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотини Бош Ассамблеяси XV сессиясида қатнашган делегациясига бошчилик қилиб, империалистик давлатларнинг агрессив ниятларини фож қилди, уларнинг суверен мамлакатлар ички ишларига ара-лашишга уринишларига ҳамда Венгрия Халқ Республикасининг иқтисодий ва давлат тузумига бўҳтончилик билан қилган ҳужумларига кескин зарба берди, совет делегациясининг бошлиғи Ўртоқ Н. С. Хрушчев ёпасига ва батамом қурулсизлаш, мустама-лачилик системасини тутатиш, БМТни тинчликни сақлаб турувчи таъсирчан қуролга айлантириш ҳақида сессияда киритган тақдирларини актив қувватлади.

Ўртоқ Кадарнинг 1962 йил май ойида 50 ёшга кириши муносабати билан Венгрия Халқ Республикасининг Президиуми унинг кўп йиллик ва самарали революцион фаолиятини таъдирлаб, унга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган унвон берди.

Ўртоқ Кадар Совет Иттифоқига бир неча марта келиб, КПСС XXI ва XXII съездаларида қатнашди ва Венгрия халқ республикаси партия ҳукумат делегацияларига бошчилик қилди.

атоқли партия ва давлат раҳбари, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг кўзга қўриган ар-бобибди.

Ўртоқ Кадар 1912 йил 26 майда туғилган. Унинг ота-оналари ишчи эди. Ўртоқ Кадар капитализм даврида меҳнаткашларнинг оғир турмуш шартларини бар-вақт ўз бошидан кечирди. Буржуа-помещиклар Венгриядаги ҳўкмор синфларига билим олиш имкониятига эга бўлиб, ишчининг ўғли ўқиб ўрнига болалик чоғларида бошлаб ишлаш шарт эди.

Ўртоқ Кадар 17 ёшлик чоғида ишчилар ҳаракатига қўшилди: дастлаб металлларнинг ёшлар ташкилотини ишда қатнашди; 1931 йилда Коммунистик ишчи-партия союзига аъзо бўлиб кир-ди, 1932 йилда ана шу союз Мар-

иш учун курашга сафарбар қилиш соҳасида катта иш олиб боради.

Узининг коммунистик эътиқодлари ва революцион фаолияти учун Ўртоқ Кадар ҳортичлар режими томонидан мутасил таъқиб қилиниб, бир неча марта қамоққа олинади.

Мамлакат озод қилинганга сўнг Янош Кадар Коммунистик партиянинг Венгрияда янги ҳаёт барпо қилиш соҳасидаги програм-масини изчилик билан амалга ошириш учун актив курашади. У, партия ва давлатнинг бир қанча раҳбарлик вазифаларида ишлай-ди, Миллат мажлисининг депута-ти, Венгрия Коммунистик партия-сини Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва секретариатининг

ИДЕОЛОГИЯ ИШИ САВИАЯСИНИ ЯНАДА ЮКСАЛТИРАЙЛИК

Ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитетининг 18 июндан 22 июнгача давом этган Пленуми партия ва бугун совет халқининг гоийи-сиёсий ҳаётида гоёт катта воқеа, коммунистик қурилишдаги буюк йўлимизда муҳим босқич бўлди. Бу — партияимиз тарихида идеология ишларига махсус бағишланган биринчи Пленум эди.

Пленум қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Л. Ф. Ильичевнинг партия идеология ишининг навбатдаги вазифалари тўғрисидаги сермазмун докладыни зўр мароқ билан тингладилар. Ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев Пленумда катта ва ёрқин нўтқ сўзлади.

Пленумнинг идеология иши масалаларига доир материаллари ва қарорлари жўта катта аҳамиятга эга. Бу материаллар ва қарорлар ҳақиқатан ҳам замонамизнинг тарихий ҳужжатлари, партияимизнинг, барча коммунистик ва ишчи партияларининг, янги ҳаёт учун курашаётган барча кишиларнинг жанговар ҳаракат программаси ҳисобланади. Пленум қарорларининг амалга оширилиши ҳаётии коммунистик асосда қайта қуришни, янги одамни — коммунистик жамият кишисини тарбиялашни тезлаштиришнинг кудратли омил бўлган идеология иши савиясини янада баланд кўтаришга имкон беради.

КПСС Марказий Комитетининг секретарлари М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев ва Ю. В. Андропов ўртоқлар Пленумда сўзга чиқиб, бир томондан, Хитой Компартияси Марказий Комитети, иккинчи томондан, Совет Иттифоқда Коммунистик партияси ва бошқа қардош коммунистик партиялар ўртасидаги келишмовчиликлар-

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг VIII пленумида Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

нинг моҳиятини баён қилиб бердилар.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми, бир томондан, XXII Марказий Комитети билан, иккинчи томондан, Совет Иттифоқда Коммунистик партияси ва бошқа қардош партиялар ўртасидаги келишмовчиликларнинг моҳияти билан танишиб. «КПСС Марказий Комитети вакилларининг Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети вакиллари билан бўла-жақ учрашуви тўғрисида» қарор қабул қилиб, бу учрашув 5 июлда Москвада бошланди.

Пленум КПСС Марказий Комитети Президиумининг, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг жаҳон коммунистик ҳаракати қучларини янада жипслаштириш соҳасидаги сиёсий фаолиятини, шунингдек Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети билан Ўзаро муносабатларда КПСС Марказий Комитети Президиуми амалга оширган ҳамма конкрет ҳаракатлар ва чораларни тўла ва ақидилик билан маъқуллади. Пленум шу нарсани маъқуллаб қайд қилди, ўртоқ Н. С. Хрушчев бошлиқ КПСС Марказий Комитетининг Президиуми коммунистик ва ишчи партияларнинг 1957 ва 1960 йиллардаги Москва кенгашларида ақидилик билан қабул қилинган қарорларини изчилик билан оғишмай амалга ошириб келди ва амалга оширмоқда.

КПСС Марказий Комитети Пленуми ХКП Марказий Комитетининг бизнинг партияимизга ва бошқа коммунистик партияларга, КПССнинг марксист-ленинча назария, СССРда социализм қурилиш ва халқаро революцион ҳаракат амалий таърибраси асосида ишлаб чиқилган Программасига қилган ҳўжумларини асосиз ва бўҳтондан иборат, деб қатъийан рад этди.

Пленум ўз қабул қилган қарорда КПСС Марказий Комитетининг Президиуми ХКП Марказий Комитети вакиллари билан музокараларда амал қилиши лозим бўлган асосий принципларни таъкидлаб ўтди. Пленум КПСС Марказий Комитети Президиумига КПСС XX, XXI ва XXII съездаларида, компартияларнинг кенгашларида партияимиз томонидан қабул қилинган ҳамда Декларация ва Баёнотда ифода этилган, турмушда, халқаро коммунистик ҳаракатнинг ривожланиш практикасида ва халқаро воқеаларнинг боришида батамом тасдиқланган йўлни оғишмай ўтказиш вазифасини топширди.

Шу билан бирга, қарорда айтайтилдики, КПСС Марказий Комитети бундан бўён ҳам марксист-ленинизм ва социалистик интернационализм принциплари асосида Совет Иттифоқига билан Хитой Халқ Республикасининг улут халқларига ўртасидаги, КПСС билан ХКП ҳамда бошқа қардош партиялар ўртасидаги қардошлар-

ча дўстлик ва муносабатларни халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг бирлиги манфаатларини кўзлаб, умумий ишимиз — коммунизм ғалабаси учун кураш манфаатларини кўзлаб мустаҳкамлашга интила беради.

Пленум ташкилий масалаларни ҳам қараб чиқди — Л. И. Брежнев ва Н. В. Подгорний ўртоқлари КПСС Марказий Комитетининг секретарлари қилиб сайлади.

Пленум Қозғоистон ССР Министрлар Советининг собиқ раиси Дауденовни муносиб ҳўлқи билан ўз обрўсини тўкиб қўйгани учун КПСС Марказий Комитети аъзолари составидан ҳамда собиқ Артиллерия бош маршали Варен-

ковни сиёсий ҳўшёрлиқни йўқотиб қўйганлиги ва номусоб ҳа-ти-ҳаракати учун КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидатлар составидан чиқарди.

Пленумнинг қарорлари бизнинг мамлакатимиздагина эмас, балки чет элларда ҳам қизиб маъқуллаб кўтиб олинди. Бугун совет халқи қатори Ўзбекистон коммунистлари, барча меҳнаткашлар Пленум қарорларини коммунизм қурувчиси ахлоқ кодексининг буюк принципларини қарор топтириш учун курашнинг жангвор программаси сифатида қабул қилдилар. (Қарсақлар).

ЛЕНИН ЙУЛИДАН

Н. С. Хрушчевнинг нўтқида, Л. Ф. Ильичевнинг доклады ва КПСС Марказий Комитети Пленумининг кенгайтирилган қароридо партия идеология ишларини шахсга сиғириш даврининг зарарли юкларидан тозаллаб, ўтган ўн йил ичда амалга оширган чинакам улкан гоийи-тарбиявий ишга яқун эсладим, ана шу йиллар ичда юз берган, ҳозирги аълодининг тақдиритиғина эмас, балки келажак аълодиннинг тақдиритиғи ҳам қатъийан таъсир кўрсатаётган ижтимоий-сиёсий силжишлар чуқур анализ қилиб берилди. Пленум XXII съезд қарорларига ва партия Программасига амал қилиб, меҳнаткашларни коммуни-

стик руҳда тарбиялашни янада кучайтириш соҳасидаги асосий йўналишларни ва конкрет вазифаларини пухта белгилаб берди.

Шу нарсани қишда чуқур мамнуният ҳиссини тугдирмоқдаки, партияимиз ва унинг Н. С. Хрушчев бошлиқ ленинчи Марказий Комитети коммунистик қурилишнинг ҳамма вазифаларини — коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишни, коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантиришни ва янги одамни тарбиялашни бир-бирига узвий равишда боғлаб ўзиччилик ва донишмандлик билан хал қилиб келмоқдалар. Партияимиз идеология ишининг савиясини кўтариш билан бу иш-

нинг мазмунини, шакллари ва методларини сўнгги йилларда мамлакатимиз ҳаётининг ҳамма соҳаларида юз берган социал-иқтисодий ва ижтимоий-сиёсий ўзгаришларга, совет халқининг яратувчилик вазифаларига мослаштириб олаётганини июнь Пленуми ана бир марта кўрсатди.

Социализмнинг аjoyиб кучи мамлакатимизни ялпиритиб, унинг қиёфасини тамомила ўзгаририб юборди, социализмнинг аjoyиб кучи шундай кудратли яратувчилик гайратини рўбга чиқардики, бу гайрат туфайли эндиликда ерда ҳам, космосда ҳам чинакам мўъжизалар яратмоқдаки. Ватанимиз нақадар мисли қўрилмаган ўқиндиқларга кўтараялганлиғи, халқимиз Коммунистик партия раҳбарлигида кураш ва ғалабаларнинг нақадар шонли йўлини босиб ўтганлиғи кўраинида, севинчинг дилингга сиғмай кетади.

Сўнгги ўн йиллик жаҳоншумуларихий ғалабаларни қўлга киритиш учун курашда алоҳида ўрин тутди. Худди ана шу ўн йиллик иқтисодий, фан ва маданиятнинг ривожлантиришда мисли қўрилмаган юксалиш билан, кенг халқ оммасининг ташаббускорлиғи бе-ниёс ошганлиғи билан ишондан-ди. Худди ана шу ўн йиллик партиянинг ички ва ташқи сиёсатида, халқ фаровонлигини оширишда, марксист-ленинча назария масалаларини ижодий ишлаб чиқишда, тинчлик ва халқлар ўртасида дўс-

лик сиёсатини амалга оширишда гоёт катта муваффақиятларга бой давр бўлиб.

Партияимиз, унинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошлиқ ленинчи Марказий Комитетининг гоёт катта, кўп қиррали иши ана шу ўн йилликнинг шаддан олдинга баранали таъсир кўрсатди. Партия Сталиннинг шахсига сиғиришни фож қилиб ва фракционерлардан иборат антипартияий гуруҳани тор-мор келтириб, партия ва давлат ҳаётининг ленинча нормаларини бузиш ҳўлларига, экономика, сиёсат ва идеологияда субъективизм ва догматизмга барҳам берди, халқнинг иқидий қучларига чексиз майдон оғиш қўйди. Сўнгги ўн йилликда сиёсий, иқтисодий, маданият ҳаётиимизнинг катта-катта ғалабаларга эришмаган бирюфта ҳам соҳаси бўлмади.

Мамлакат экономикаси янги, юқори поғонага кўтарилди. Ўн йил ичда саноат ялли маҳсулотини ишлаб чиқариш қарийб уч баравар кўпайтирилди. Кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари 67 процент кўп етиштирилди. 1952 йилгача Совет ҳокимиятининг ҳамма йиллари мобайнида 132,4 миллиард сўм капитал маблағ сарфланган бўлиб, сўнгги ўн йилликда 280,5 миллиард сўм капитал маблағ сарфланди. Бундай ўшш сурбатларини тарих кўрмаган эди.

Сўнгги ўн йиллик — совет фани ва техникаси мислсиз гуллаб-яшнаган давр бўлиб. Космоснинг заёт этилиши бунинг ёрқин ифодасидир. Социализмни биринчи бўлиб қуриган, кишлоқ тарихида янги даврни бошлаб берган халқимиз космик даврининг ҳам илк қапфётичиси бўлдики, бу — қонуний бир ҳолдир.

(Давоми иккинчи бетда)

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

(Боши биринчи бетда)

Шуниси диққатга сазоворки, айни Пленум ишлаб турган кунларда Валерий Бикоский билан Валентина Терешкова космосга афсонавий парвоз қилдилар. Шавкатли совет ватанпарварларнинг юлдузлар томон қилган бу парвози бамисоли Марказий Комитет Пленумига берилган жангавор рапорт, фан ва техникани ривожлантиришда, инсониятнинг энг азуғ, энг журтатор мушаккалларини рўйбога чиқаришда совет кишилари эришган улкан ютуқлар тўғрисидаги рапорт бўлди.

Тегиш қарош совет республикаларининг тегиш — бизнинг Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасида бутун мамлакат билан биргаликда қаддини рўстлаб, биланлари кучга тушди, мустақимлашди ва тобора кўрайтириб бўлиб кетди. Сўнгги ўн йил ичида Ўзбекистон соҳнасининг янги маҳсулот ишлаб чиқариши қариб икки баравар, машинасозлик ва металл ишлаб чиқариши етакчи тармоқларнинг маҳсулотини еса тўрт баравардан зиёд қўнайди. Ана шу давр ичида 557 та корхона ва йиллик цех қурилди. Республика электр узатувчи линияларнинг қадини шохобчаси билан қопланди. Ўн йил ичида халқ хўжалигида сарфланган ва пилат маблағ миқдори Совет ҳокимиятининг бундан аввалги ҳамма йилларидагидек нисбатан икки баравардан зиёд қўнайди.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда ҳам катта ютуқларга эришилди. Ўн йил ичида экин майдонлари 276 минг гектар кенгайтирилди. 1963 йилда 1953 йилдагидек нисбатан 453 минг тонна кўп пахта етиштирилди. Гўшт, сўт ва мева етиштириш икки баравардан зиёд, узум етиштириш қариб уч баравар, налон поянч уч баравардан зиёд қўнайди. Қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотларини етиштириш анча қўнайитирилади.

Республика, экономикаси етти йилликнинг бошчилиги йилни муваффақиятли бошлади. Саноат йили маҳсулотини ишлаб чиқариш

ЮКСАК ҲОҲИЙЛИК — СОВЕТ КИШИСИНИНГ МУҲИМ ФАЗИЛАТИ

Партиямиз коммунистлик қурилишининг ҳамма фронтларида актив ҳужум қилмоқда. Бунда У. идеология фронтига тийим эътибор бериб, уни коммунизм галабаси учун курашдаги энг муҳим фронтлардан бири, деб ҳисобламоқда.

Бизнинг давримизда омманнинг онгли икки биринчи даражали аҳамият касб этди. Йилнинг аъзоларининг онглилиги қанча юксак бўлса, коммунизмнинг моддий техника базасини яратиб, меҳнатнинг коммунистлик формаларини ва янги ижтимоий муносабатларни ривожлантиришда уларнинг ижтимоий активлиги шунча тўлароқ ва кенгрок аниқ олади.

Ҳозирги шароитда идеология икки дунё: мустақимлашди, ривожланди, тантана қилиб бораётган коммунизм дунёси билан шарт кетиб парти қолган, ичиндан бузилиб, тағ-томин билан қириб бораётган капитализм дунёси ўртасидаги шафқатсиз сиёсий кураш майдонида.

Икки идеологиянинг — коммунист идеология билан буржуа идеологиясининг мurosасиз кураши — муқаррар бир ҳол бўлиб, у, объектив ҳақиқатга эга, капитализмдан коммунизмга ўтиш тарихий процессининг моҳиятини ифода қилди. Бинобарин, ҳали ер юзиде империализм ҳам экан, бу курашнинг ескинидиги ҳам саб-лабиди қола беради.

Илмий социализм идеялари миллионларнинг онгига сиғиб, буюк моғий кучга айланди. СССР, да ва социализм лагерининг бошқа мамлакатларида хўжалик ва маданий қурилиш соҳасида эришилган ютуқлар капиталистик мамлакатларнинг меҳнатқиларини тобора кўпроқ ўзига тортимоқда, уларни революционлаштиришда, уларда империализм кучлари устидан галаба қозонишга бўлган ишончини мустақимлашмоқда. Коммунист идеология тобора янги-янги галабаларини қўлга киритмоқда.

Бу аса империалистларни ку-туртириб, уларда қаҳр ва ғазаб уйғотмоқда. Империалистлар мар-қс-ленинча идеяларнинг бутун дунёда тобора қўчулрашиб бора-ётган таъсирини ҳар қандай йўл билан бўшаширишга интиломоқда-лар. Ижтимоий ва сиёсий фронт-ларда социализм билан муСОБА-қада капитализм юлғазиб қўйиб-тилди. Империалистларнинг бу муСОБАҚАДА ГАЛАБА қилиши, деган ҳамма умидлари чиппақча қичди. Улар Совет Иттифоқи ва бошқа социализм мамлакатлари билан қуролли курашда галаба қилишга ҳам умид боғлай олма-ди қолдилар. Бундай уриниш бутун капиталистик тўвумни ҳалокатга уратган бўлур эди.

Бинобарин, империалистлар бу-ин қанча равшан тушуниб олган-ликларини сайин, коммунизмга қар-ши курашда идеология воситалари-ни шунча қаттиқ эътибор бериб иш-ламоқдалар. Ўн йил улар асосан идеология соҳасидеги диверсия-ларни умид боғламоқдалар. Улар турли йўллардан фойдаланиб, со-циалистик мамлакатларга ва, ав-вало, Совет Иттифоқига суқилиб ки-риб олишга интиломоқдалар. ҳар қандай усулларни ишга солиб, бе-қарор усулларни, гоёвий жиҳат-дан асир қилиб олишга, совет ки-шиларига таъсир ўтказишга, улар-ни гоёвий жиҳатдан қуролсизла-тиришга, йўлдан оздиришга улар-да шубҳа, гумон, коммунист

бўйича олти ойлик тошхирқ му-д-датидан олдин бақарилди. Рес-публика йилда, қоракча тери ва то-хум етиштириш ҳамда таёйрлаш йиллик планларини, ярим йилли-густ таёйрлаш тошхирқини дав-риб бақарди. Дон таёйрлаш ба-лат плани яқин қуларда тўла ба-жарилади. Умумийтўғи фондига эртанги сабзавот етказиб бериш-пани уч баравардан зиёд ошириб бақарилди. Ҳозир қолхоз ва сов-хоз далаларида 3 миллион 566 минг тонна «оқ олтин» учун фи-зикорона қўраш олиб боришмоқда.

Экономиканинг туркириб ри-вожланиши натижасида респу-блика меҳнатқиларининг фаровон-лиги янада ошди. Утган ўн йил ичида товар оброотининг қариб икки ярим баравар қўнайитириш-тидан яққол далолат бериб ту-рибди. Уй-жой қурилишида асо-вий ўзгаришлар бўй берди. Совет ҳокимиятининг дастлабки 35 йил ичида моабийда республикада жами саҳни 6.5 миллион кўвдат метр-дан иборат уй-жой фойдаланишга тошхирқилган бўлса, фақат сўнги ўн йилликнинг ўзиде қариб 13.5 миллион кўвдат метр ёни икки баравардан кўпроқ уй-жой фойда-ланишга тошхирқилди.

Урток Н. С. Хрущев Пленум-даги нутқида мамлакатимиз ри-вожланиш суръатлари ҳақидаги рақамларни келтирар экан, обра-ли қилиб, совет экономикасининг ўсишини қўрсатувчи рақамлардан коммунизмнинг садоси эшитилиб туради, дейди.

Совет халқи ўтган ўн йил бил-лан қанли суръатда фахрланмоқ-да, бу ўн йил коммунистлик қури-лиш тарихига порлоқ саҳифа бў-либ киради. Ана шу ўн йиллик да-ғи улкан зафарлар асрлар бў-ли яшайди. Советлар мамлаката-миз буюк кураш йўлига тушиб олди. Мамлакатимиз ўзининг эъти-бори мақсади сави Ленин йўлидан шах-дам надам ташлаб боришмоқда. Халқини жангавор, сингалан асвагарди, давримизнинг аниқ-за-вати, шарафи ва ор-номуси — де-нини шодли коммунистлар пар-тияси унга йўлбошчилик қилмоқ-да. (Қарсақлар).

идеалларга ишонсизлик турди-ришга уринмоқдалар ва ҳоказо.

Бу уринишларнинг муваффа-қиятсизлиги учраши турган гап, албатта. «Психология уруши» таъкилотларининг социалистик жамиятда талини йўл ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Лекин ўтмиш-нинг кишилар онги ва ҳуқ-за-тидаги сарфилари ҳали яшовчан эканлигини унуттишга ҳақимиз йўқ. Ана шу сарфилар аса им-периализмнинг идеология соҳа-сидаги диверсиялари учун мададкор негиз бўлиб хизмат қилмоқда. Буржуа пропагандасининг асосий ўзгалаган мақсади ҳам олға қара-боришимизга қаланиб бериб тур-ган худди ана шу сарфиларни жо-нлантириш ва қўллаб-қувват-лаштириб, Буржуа пропаганда-си кў-пуровчилик ишлари олиб бориш учун халқ ҳам ўтмиш таъсирда бўлган онги беқарор, ахлоқи бу-зуқ кишилар орасидан туйунқлар қидирмоқда.

Антикоммунизмнинг қора бай-роғи буржуа пропагандасининг го-вий байроғидир. Ҳозир импери-ализм «психология уруши»ни дав-лат сийсати даражасига кўтариб қўйди. Бу фобсатга раҳбарлик идеология фронтига бош қўймо-ловлини қилишга ўз зиммасига ол-ган қанцлерлар, бош министлар ва президентларнинг саройларида батамом қўйди.

Империалистлар идеологлар ан-тикоммунизмга эътибор таъки-лот қилиш билан бир қаторда комму-нист идеология билан буржуа идеологиясини тотув яшани мумкин, деган фикрни тобора қаттиқ про-паганда қилмоқда. Улар ана шу широр қикойи остида сатантнинг «партиясизлиги», «икоднинг абсо-лют эркинлиги», «авлодлар кон-фликтини», гоёсийлик ва сийсатдан қочиб тўғрисидаги сохта кон-цепцияларни бизнинг жамиятимизга судраб олиб киришга уринмоқда.

Бу фикрнинг асосини равш-дан қўрииб турибди. Бир-бирига қарама-қарши синфларни мurosа-қа келтириб, улар ўртасидаги ан-тарономани йўқотиб бўлмаганидек, бир-бирига қарама-қарши турган идеологлар ҳам тинч-тотув ашай-олмайдил. Кишиларнинг онги ва қалби учун, уларнинг шу-руи учун олиб борилаётган кураш мurosа-қа ва компромисс ниялигини билмайдил. Пленум қарориде иде-ологларнинг тинч-тотув яшани-ни тарғиб қилиш марксизм-ленин-измга хийбат қилиш, қичи ва деҳ-қонлар ишига қонилик қилиш де-макдир, деб жуда қаттиқ таъйид-лаб ўтилади.

Мана шунинг учун ҳам партия-миз идеология ишчи олдинги ўринга қўйиб, уни бутун қоралар билан қучайтиришнинг қонирет йўлларини белгиламоқда. «Ҳозир-ги замон шароитида партия го-вий-тарбиявий ишнинг асосий ва аниқсат», дейилади КПСС Мар-казий Комитети июнь Пленуми-нинг қарориде. КПСС Програм-масини амалга оширишчи, комму-низмнинг моддий-техника базаси-ни яратиб, коммунистлик ижтимо-ий муносабатларни шаклланти-ришчи, янги одамни тарбиялашни идеология жиҳатдан таъмин этиш; сиёсий ҳуқуқларини ошириш, им-периалистик идеологияга қарши, ўтмишнинг кишилар онгидеги сар-қиларига қарши курашнинг кен-г қулоч ёдариб юборишдан ибор-ат.

Партия ўзининг қуч-қайратини, барча давлат органлари, насаба-союзлари, комсомолнинг ва бошқа жамоат ташкилотларининг қуч-

қайратларини идеология ишнинг СССРда коммунизм қурилиши ва халқаро майдондаги сиёсий ку-рашнинг ҳозирги босқичига муво-фиқ келадиган қуйидаги асосий томонларига қаратмоқда:

— меҳнатқилларда коммуни-стик дунёқарашни шакллантириш; ўтмишнинг совет кишилари онги ва ҳуқ-за-тидаги сарфиларини йўқотиш;

— коммунизм актив ва онгли курувчиларининг меҳнат тарбияси;

— халқнинг билими ва мадани-ятини ошириш;

— халқини совет ватанпарварли-ги ва социалистик интернациона-лизм руҳида тарбиялаш; антиком-мунизмга, буржуа идеологиясини ҳалқамиз формаларига қарши кескин кураш.

Партиянинг ҳар тарафлама олиб

борган жуда катта тарбиявий иш туғайли совет жамиятида маркс-изм-ленинчи идеология қарор то-либ, танҳо ўн ҳуқуқорон бўлиб қолди. Миллионларнинг онги ва қалбига сиғиб кетган бу иде-ология халқ оmmasининг сиёсий ва меҳнат активлигини мислсиз ошириб юборди.

Бу активлик дегули ҳамма нарс-да, коммунистлик меҳнат ҳа-қаратини кенг олиб кетгани ва совет кишилар бугун кечадиган ахшироқ ишларга эътибор бериб ҳа-қарат қилаётганида, меҳнат умум-дорлигини узлуксиз ошириш ва ижтимоий билимини қўлайитириш тўғрисидаги таъкилотларда, ўртоқ-лик, коллективизм ва коммуни-стик ўзаро ёрдамда, билимларга ниятиликнинг ўзгалиги ва ҳаё-тининг ҳамма соҳаларида жамоатчи-лик асосларини ривожланиб бо-лаётганлигида, совет халқлари-нинг ақлини ва қароқилиш то-бора мустақимлашганлигида намоён бўлмоқда.

Лекин бу гап ўтмишнинг ҳар бир киши шахсин онгидеги ҳамма сарфилари ўз-ўзидан етиб чиқа-рилган, деган таъвоини ангайтмай-ди. Ҳамма одамларни ҳам бир хилда илмий, марксча дунёқара-ш қуролланган, деб бўлмайди. Илгор нарсалар билан қолон қар-салар, прогрессив нарсалар билан жамиятимизга ёт эски традиция-лар, қарашлар ва масалаларнинг сарфилари айрим кишиларнинг онгиде бир-бирига тўғнаш келиб, бир-бири билан курашмоқда.

Бинобарин, бу курашда ҳамма ки-шини омонига битиб кетади, деб ўйлаш ярамайди. Қўйишча гоёвий жиҳатдан гўр, беқарор кишилар-нинг ўтмиш ўз натижа тортиб ке-тади. Шундай ҳам бўладики, бир одамнинг билими гўё етарли бў-либ қўрибна ва, ҳатто, назарий жиҳатдан таъйиғарлиги бери киши деб ҳисобласан ҳам, турмушда жамият манфаатларига зид бўл-ган ноқўй ишларни қилади. Оғиз-да у, коммунизм тарафдори бўл-гани билан, амалда фақат ўзи-нинг шахсий фарағатини ўйлайди.

«Узельсизтехника» Вобекен рай-он бўлимининг сойиб бошқарувчи-си Бондаренко юлғичлик йўлида ўз ор-номуси ва виқлонини аъқо-ниб қўйди. У, ремонт базаси ва бошқа объектлар куриш учун бери-лаш маблағлар ва материаллар ҳисобига қўшимча бинадолари, ёр-дамчи бинадолари ва гаражи билан ўзига тўғна хонали уй қурдириб олди, давлатнинг «Волга» маши-насини худди ўз машинасидек фойдаланди. Бондаренко уч марта уйланди, болаларини сарсон қи-либ қўйди, ўз онасини уйлдан ҳайлаб юборди.

Бизда гоёвий жиҳатдан гўр бўлган айрим ҳодимлар айниб, молараст ва тамағир бўлиб ке-тадиларини, алдамчилик, қў-боғамчилик, порхўрлик, шахсий бойлик ерттириш йўлига ўтиб ол-ганликларини қўрсатувчи бошқа фактлар ҳам содир бўлди. Ана шу одамларнинг ҳаммасига қаттиқ жа-зо берилди. Лекин бутун уларни эсладанман бўлмайди, қучки бу идеология ишизмидаги нуқсон, брақ бўлиб, айрим партия органла-рини принципсизлик қўрсатганлиги ва йўл қўйиб берганлиги, улар надрларни тарбиялашга эътибор-сиз қарағайликларининг натижа-сидир.

Одамнинг гоёвийлиги сўзда эмас, ишда, амалда синалади. Со-циалистик мулкка ҳалоллик билан қараш, жамият бойлигини қўлай-тириш ҳақида таъкилот қилиш, бизга ёт идеялар ва урф-одатлар-га мurosасиз бўлиш гоёвийликни қўзғатибди.

«Эндиланда,— деди Н. С. Хру-щев, — коммунистлик гоёвийлик, коммунизм юксак идеяларининг тантанасига бўқилмас ишонч — таъкилот тўшунча эмас, балки бутун ҳаётимизнинг мазмуни-дир.»

Ваҳолонки, бизда ҳали ҳам коммунизм идеяларини ўз ҳаёти-нинг мазмуни қилиб олманган одам-лар бор. Улар умумхалқ мулкни-дан тортиб ҳовут соломқлар, ишлаб чиқариш эҳтиёжларига бе-парволик билан қарамоқдалар, жиноят йўлга ўтмоқдалар.

Ижтимоий мулкка фақат ўғир-ликчи зарар келтиратгани йўқ, биз ҳўжасизликдан ҳам қатта-қатта моддий зарар ва таъвоини эиён қўрмоқдамиз. Масалан, қў-ғина қорхоналаримизда талай миқ-дордаги усуқлар ўғиратиламанган-етганини, ишлаб чиқаришда бра-ка на йўл қўйилаётганини, бир қан-ча қолхоз ва совхозларда қишлоқ хў-жалик техникасидаги ёмон фойда-ланилаётганини ва шу қабил бош-қа қамчиликларни ҳеч нарсга би-лан оқлаб бўлмайди.

Биз ҳалқ мулкни таловчилар-га ҳамма жойда мurosасизлик бил-лан қарашини, ҳар қандай эга-риликнинг пайини қатъиян қир-қиб ташлашимиз керак. Ижтимоий мулк — совет жамиятининг аса моҳияти, совет жамияти бойли-гининг неғиз эканлигини, ижтимо-ий мулкнинг муқаддаслиги ва даҳлсизлигини ҳар бир киши онги

ва қалби билан ҳис қилиши ло-зим.

Мансапарастлик ўтмишнинг энг қаттиқ сарфиларидан бири-дир. Бу даргда мутолаб бўлган киши олға қараб боришимизга ҳа-лақит беради. ишлаб чиқаришни таъкид этиш ишига ва меҳнат-қилларни коммунистлик руҳда тар-биялаш ишига жуда катта зарар етказилади. Мансапарастнинг асо-сий мақсади — қўёбўямчилик қи-либ бўлса ҳамки, дабдабали му-ваффақият кетидан қувишдир. У, партия билан халқнинг манфаат-ларини бир пулга олмайди. Ман-сапараст фақат ўз амалига доғ туширмаслигини, бошқиларнинг қўзига яхши қўриқининг гамини ейдил. Мансапараст йўламай-нег-май баландпарвоз гапларни гапи-риб, юксак мажбуриятлар ола бе-ради, шу мажбуриятларини бақар-либ, дейиш учун қўёбўямчилик қилиш ва маълумотларини ошириб қўрсатишдан тоймайди.

Бюрократизм ва сансалорлик, одамларга беғамлик ва бепарво-лик билан қараш, одамларга та-ъкилот қилиш ва уларни менсима-слик ҳам жуда қаттиқ яллаг-ди. Баъзи бир партия, совет, хў-жалик ва бошқа ташкилотларда меҳнатқилларнинг қатлими билан қарайилар, шу қатлими билан аризаларни жолиб одамлар ёр-дам қўй, уларнинг ўзига яраша эъ-тиборлар ва талаблари бориқ, демайдилар, бирон соҳадаги ча-тоқлик ҳақида беришган сигнал-ларга қулоч солмайдилар.

Сурхондарё областида меҳнат-қилларнинг қатлими ва шикоятла-рига расмийлик ва бюрократ-лик билан қараш ҳоллари жуда кўп учрайди. Денов ва Шўрчи ишлаб чиқариш бошқармалари-нинг раҳбарлари бу борада айниқ-са ўзларини қўрсатиб қўйдилар. Партия комитетларининг секре-тарлари Мавлонов ва Алибоев ўр-тоқлар меҳнатқилларнинг шикоят-ларига асло парво қилмаётганли-ги, масалаларни ҳал қилиш учун опе-ратив чораларни қўймаётганли-ги.

Ахир, бу бюрократизм эмасми? Ишти-хон ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитетининг секретари ўрток Қаримовнинг шавъига ҳам шундай таъвоини айтса, арийдил.

Мана ана бир мисол.

«Далварз» совхозидеги ўр-та мақта шохери комсомол аъзо-си Эмиралев мақта директори коммунист Қодировнинг гапни қо-нуний ҳақаратлари ва сунистеъ-молгарчиликлар устидан ҳаққо-ни равишда арз қилди. У, сов-хоз партия комитетига, район хўлқ маорифи бўлимига, Бекобод район иқроия комитетига, обла-сти халқ маорифи бўлимига, Бекобод район иқроия комитетига, обла-сти халқ маорифи бўлимига бориб у-ч-раган. Лекин ҳеч қаерда дарлига даво толмаганда кейин, «Сель-ежа жинь» газетасига одамнинг йўрагига қаттиқ таъсир қилдиган ҳақ беради.

Шундан кейингида Қодиро-вининг қаттиқ-қаракати совхоз олти-чи бўлими партия ташкилотининг йилгиликда муҳомана қилин-ди. Кейи келганда шунинг айтиш ке-ракки, йилгилик мақта директори-нинг ноқўй ҳақаратларига дозим бўлганича сиёсий баҳо бермай, унга ҳайфсан эълон қилиш билан қийоқланган.

Бюрократизм — ўтмишнинг энг қирқанч сарфиларидан. Бинобарин, биз уни ўтга солиб ёндирмоғимиз керак. Бу даргда грифтор бўл-ган киши сувсиз қолган дарахт-дек қуриб, охири бир кун қириб битади. Одамларга, уларнинг та-лабларига сезирлик, эътибор би-лан қараш — ҳар бир ҳодимнинг таби тўса қиладиган иш эмас, балки ленинчи партиянинг асл принциплари. Бинобарин, бунга ҳар бир киши йўрагига маҳкам жо қилиб олмоғи керак.

Совет кишиларни коммунистлик ахлоқ руҳида тарбиялаш жамият-га зарарли ҳамма ҳодисаларга қарши мurosасиз кураш олиб бо-ришни тақозо этади. В. И. Ленин бу курашда ўз моҳияти жиҳат-дан сиёсий кураш, деб қараган эди. В. И. Ленин қайқовчилар, ўғирлар, беэриқларни Совет ҳо-кимиятининг душманлари деб ҳақ-и, уларни эксплуататорлар билан бир қаторга қўйган ва уларга қарши шафқатсизлик билан курашшини талаб қилган эди.

Лекин бизда жамиятга зарарли бундай ҳодисалар, социалистик турмуш қондаларини бузиш фак-тлари оқ эмас. Баъзи бир партия ва совет органлари, прокуратура, суд ва милиция органлари бундай ҳодисаларга кескин сиёсий баҳо бермаётганлар, негм жамиятчилик-нинг тартиб бузарларга қарши ку-рашда олтириқчиликлар. Бундай вазиат аса турли жиноятлар учун йўл очиб бермоқда.

Бизнинг жамиятимизда жиноят-чиликнинг социал сабаблари ту-ғатилган. Модомки, ҳозирги қу-лаб жамиятга зарарли ана шундай ҳодисалар мавжуд экан, бу, ав-вало, ўзимиз ишин чала қилаётган-лигимизнинг сабабидир. Биз ком-мунизм куришга ҳалақит бераёт-ган, одамларнинг турмушини ҳа-қаратган кишиларнинг ҳаммаси-га, қонунарни ва ахлоқимизни оғи ости қилаётганларнинг ҳам-масига қарши шафқатсиз кураш бўлашимиз керак.

Диний идеологияга қарши кес-кин кураш олиб бормасдан туриб, кишиларда илмий дунёқарашни ва коммунист ахлоқини шаклланти-риб бўлмайди. Дин одамнинг он-чи заҳарлабгана қолмай, балки унинг дилини кемиради, мутаас-сиблик ёди, одамнинг ижодий та-шаббусқорлиги ва активлигини бў-тиб ташлайди.

Бизда меҳнатқилларнинг атеис-тик руҳда тарбиялаш соҳасида озмуқча иш қилинаётгани йўқ. Совет кишиларнинг асосий кўп-чилиги — эътиқоди мустақам атеистлардир. Улар ҳўдодан эмас, балки ўз меҳнатларидан умидвор бўлмоқдалар, ариш-аълодаги жан-

натин ўйлаб эмас, балки ердаги коммунизмни ўйлаб ашамоқдалар. Аммо, диний сарфилар ҳали яшовчан бўлиб, руҳонийларнинг таъсири ҳамма сезилиб турибди.

Рухонийлар шароитга усталик билан мослашиб олмоқдалар, ҳар хил тўса ниқобланиб, ҳар бир ти-риқчи кун учун курашмоқдалар, гоёвий жиҳатдан гўр ва маданияти паст одамларни ўз тузоқларига қилиштиришга ҳаракат қилмоқда-лар. Улар айниқса йилларга катта эътибор бермоқдалар. Рухонийлар ўз таъсирини қучайтириш мақса-лида черков ва маситлардаги ибо-датлардан кенг фойдаланиб қолмай, балки «қадамқолларга» эиёрат қилишдан ҳам кенг фой-даланимоқдалар. Бундай жоёлар бизнинг областаримизда ҳали кўп.

Лекин руҳонийларнинг ҳарака-ти беқор кетаяпти, деб ўйлаш чу-қур хато бўлур эди. Мана шу факт уларнинг таъсири қучили-гидан далолат бериб турибдики, қўйишча одамлар ибодатларда қат-нашмоқда, диний ҳақилларни ўт-кезмоқда, қўйиштириш, ниқоҳ қи-тиш, жаноза қўйиш ва шу синга-ли бошқа маросимларга риоя қи-лаётган. Шу билан бирга, ҳатто ай-рим коммунистлар ҳам бундай ма-росимларни ўтказмоқда.

Мана «партия раҳбари» деган бир одамнинг қилган ишлари қў-ғина, Вохоро области. Вобекен районидаги «Ленинград» қолхози партия ташкилотининг секретари Токитдинов шу йил январ ойиди ўз қолхосида юзга яқин одамни қачириб, «ҳатми қурбон» ўтказ-ган. «Хатми қурбон»га туртга долма бошчилик қилиб турган. Бу маросимга қолхозлардан қурилиш ташкилотининг бошлиғи Қаримов, райкомбинат директорининг ўринбосари Жадилов, райкиро-комнинг бўлим мудури Азизов сингари бошқа партия аъзолари ҳам қатнашган.

Тошкент темир йўл транспор-ти инженерлари институтини де-каннинг ўринбосари Черный. Халқ қўғалиги кенгашининг экономис-ти Кириллов. Фрунзе район пар-тия комитети партия ҳисоботи секторининг мудури Барабашар ўз болаларини черковда қўйишти-рганлар. (Задада қулги ва жола-нини).

Бекобод район маориф бўли-мининг сойиб мудури коммунист Яхьяев хотинини ёнига олиб, туммас хотинлар қатнайдиган «қа-дамқол» бораган ва шайхдан бо-ла тилаб беришни сўраган. (Қул-ги).

Н. С. Хрущев беқарор киши-лар, ҳатто партия аъзолари бўла туриб, душман идеологияси таъ-сири остида партиявийлик туйғу-ларидан маҳрум бўлиб қолишлар-ни мумкин, ёнда партия билети бўлган ҳолда, партиявийликдан фақат партия билетидан бошқа ҳеч нарсга қолмаган баъзи ки-шилар ҳам бор, партия бундай одам-лардан халос бўлиши керак, деб Пленумда тўғри гапирди.

Оғзада материалистлик дунёқа-рашининг тарафдори бўлса ҳам, амалда руҳонийларга пишан бера-ётган, совет кишисининг ҳаётини заҳарлашда аслида жаҳолатла-рларга қўйлашмаётган бундай иккинчиозамлик, онги беқарор ки-шилар руҳонийларнинг ўзига қа-раганда ҳам қаттиқдоридир, қуч-ки халқ уларга янги турмушнинг вақиллари деб қарайди, уларнинг ҳуқ-за-тилари аса одамларга ҳам-мадан кўра кўпроқ бузғуччилик таъсири ўтказилади.

Шуниси галатини, баъзи бир партия комитетлари бундай ҳо-дисаларга тоқат қилиб келмоқда-лар, унга принципчилик сиёсий ба-ҳо бермаётганлар, бундай иккин-чиозамликларни фой қилиб, жазола-майтилар.

Атеистик пропагандаимизда жи-дди қамчиликлар бор. Бу ишда расмийлик ҳали кўп. Рухо-нийлар одамлар билан икнама-як-ка иш олиб бораётган бўлса, пар-тия ташкилотларимиз бунга қара-мақарини қилиб аҳён-аҳёнда ате-истини темаларда лекция ўтказиб қўймоқдалар. Ана шу лекциялар-да йилдорлар деярли қатнашаёт-ганлар.

Ишнинг булдан кейин ҳам шу тахлитда келтиришга йўл қўйиб бўлмайди. Биз иш олиб бораёт-ган жоёл

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ ДОКЛАДИ

(Охир. Боши 1, 2, 3-бетларда)

Лекин ана шу суҳбат ҳамма вақт ҳам чуқур из қолдиришди, одамларнинг онига ва юрагига жинз этиб тегилти, уларни чинакам таъсирлантирди, деб бўлмайди? Афсусли, шундай деб бўлмайди. Кўпгина эшитиришлар бир-бирини ўқиб, ноақуал, саёз мазмунли бўлади. Паст профессонал савияда тайёрланган бундай эшитиришлар эшитувчилар билан томошабинларни таъсирлантирмайди.

Партия радио ва телевидениени ривожлантиришга аямасдан маълум сарфмоллик. Бинобарин, идеологиянинг ана шу муҳим соҳасида ишловчи ходимлардан ўз ваъдаларига муносиб бўлиши талаб қилсак, бизнинг ҳақимиз бор. Радио ва телевидение ҳар бир хонадонга кадрдон дўст қатори киратилади бўлсин, улар ленинча ҳақиқат сўзларини одамларнинг онига ва қалбига етказсин. Ҳаётимизнинг латифатини ёрқин образларда тараннум қилсин, меҳнаткашларнинг эсиёйи ва маданий жиҳатдан ўсишига чинакам ёрдам берсин, уларга эстетик завқ бағишласин.

Халқимиз кинони севади. Кино — одамларга гоёвий таъсир ўтказишнинг қудратли воситасидир. Сўнгги вақтларда бутун мамлакатимизда бўлибдиган республика киноматографиясида ҳам баъдий ижодкорлик юксала бошлаганини кўзга ташланди туюрди. Замондошларимизни акс эттирувчи кинокартиналар яратила бошлади. Лекин яхши фильмлар, айниқса мароқли кинокомедиялар, музикали кинокартиналар ва бошқалар аталган фильмлар ҳали бизда кам. Республика киномато-

графиялари ўз имкониятларидан ва айниқса янги «Ўзбекфильм» студиясининг қувватидан ҳали тўлиқ фойдаланаётганлари йўқ. Ўзинда республикада киноматография ишлари билан шуғулланувчи махсус Давлат комитети ташкилд. Умид қиламизки, кино санъати ходимлари томошабинларни янги юксак гоёвий, баъдий ва ҳужжатли фильмлар билан хурсанд қиладилар.

Аҳолига кино хизмати кўрсатиш жиддий равишда яхшилаш зарур. Бу ишда айниқса қишлоқларимизда кўрсатилар. Ойлаб фильмлар кўрсатилаётган аҳоли пунктлари бор. Идеология ишнинг мана шу энг муҳим соҳасида етарли баҳо бермаслик ҳолларига қатъийлик чек қўйиш лозим.

Республикада китоблар нашр қилиш йилдан-йилга кўпайиб борапти. Лекин китоб бозорига ҳали қанча ширасиз, примитив, ҳеч қанча кераги йўқ китоблар ҳам пайдо бўлиб қолмоқда, бундай китоблар макуллатурага айланган, давлатга жуда катта зарар етказмоқда. Босиб чиқарилаётган махсуслотларнинг сифати учун ҳам авторлар, ҳам нашриёт раҳбарларининг масъулиятини ошириш керак. Брак китобларни чиқаришда айбдор бўлган кишилар фақат матнавий жиҳатдан жавобгар бўлиб қолмасдан балки моддий жиҳатдан ҳам жавобгар бўлишлари керак.

Шу билан бирга, китоб пропагандаласин ва китоб савдосини ташкил этишини, шунингдек газета ва журналлар тарқатишини жиддий равишда яхшилаш зарур. Партия ташкилотлари ҳар бир оқлада китоб, газета ва журналлар бўлишига эришишлари лозим.

АДАБИЁТ ВА САЊАТНИНГ ЮКСАК ҒОЯЙИЛИГИ ВА ПАРТИЯВИЙЛИГИ УЧУН

Адабиёт ва санъат масалалари КПСС Марказий Комитети Пленумининг ишида катта ўрин эгаллади. Маълумки, бу масалалар янги одамлар тарбиялашда, коммунист дунёқараш ва ахлоқни шакллантиришда ниҳоятда катта роль ўйнайди.

Партия, унинг ленинчи Марказий Комитети ва шахсан Н. С. Хрущевнинг меҳрибонлиги ва ғамхўрлигидан руҳланган Ўзбекистон адабиёт ва санъат арбоблари совет кишиларнинг ҳақомона меҳнатини маҳд қилувчи бир талай яхши, халққа керакли асарлар яратдилар.

Лекин бу нарсалар хотиржамлик, шимиз, уюкларга маҳлиё бўлишимиз учун бизга ҳеч қандай асос бера олмайди. Шунинг рўй-рост ва ошқора айтиб қўйиш кераки, партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашувиди, КПСС Марказий Комитети Пленумида тилга олинган камчиликлар ва хатолар республикадаги баъзи бир ижодий ходимларга ҳам маълум даражада тааллуқлидир.

Шуни тан олиш кераки, сўнгги йилларда бизда замонавий темада ёзилган, ҳаммаимиз фахрланишга оладиган ва бир вақтлар «Кўнка батрак», «Зайнаб ва Омон», «Гулсар», «Ўқитувчи» сингари асарлар эгаллаган юксакликларга кўтарила олган чинакам монументал асарлар ҳали яратилгани йўқ.

Лекин ҳом-хатала, баъдий жиҳатдан ожиз ва композицияси бўш асарлар жуда кўп нашр қилинмоқда ёки газета ва журналларда босиб чиқаришмоқда. Бундай асарларда жўшқин ҳаётимизнинг нафас сезилмайди, совет кишининг бой ва кўп қиррали руҳий дунёси мутлақо етарли очиб берилмайди. Кўпгина каттабин, қалта ўй, манфаат доираси чекланган киши ижодий қаҳрамон қилиб кўрсатилади.

Буларнинг ҳаммаси шунинг учун содир бўлмоқдаки, мадания тимизнинг баъзи бир арбоблари ўзларига ва ўз ўртоқларига нисбатан талбачиликни бўшатириб, турмуш билан алоқани суясийтириб қўйганлар, ўз назарий билимларини ошириш ва баъдий маҳоратларини такомиллаштириш устида ҳам ишламоқдалар.

Бувчиларимизга ва санъатимиз арбобларига ўртоқларга шундай масалат бермоқчимиз: ҳаёт билан баббаравар кайнаг, завод ва фабрикаларга, қолхоз ва совхозларга, бепосн Мирзачўл ва Қарши қўлларига бориш. Ушша жойларда ҳақиқий қаҳрамонлар ишмоқдалар, ишмоқдалар, буюк киши амалга оширмоқдалар. Ана шулар асарларинизга ҳам қаҳрамон бўлишлари мумкин ва керак!

Совет санъаткори учун ўз таланти халқнинг коммунизм куриши учун курашига бутунлай бағишланганини, ўз асарлари халққа манзур бўлганини ва халқ юксак баҳолаганини англашдан ҳам кўра муътабарроқ нарсалар йўқ ва бўлиши мумкин эмас. Халққа эса ҳаёт ҳақиқатиға мос бўлиб тушган асаргина манзур бўлади, халқ ҳар қандай сохатлигини, паллартиш ишланган ҳар қандай нарсани рад қилади.

Айрим ёзувчиларимизнинг камчиликлари танқид қилиш нисбати остида совет воқелигини қоралашга уринишлари кишини ғазаблантирмоқда. Тирюк остида ҳар актарувчи кишилар мана шу ярамас иш билан ўзлари шуғулланганликлари устига совет халқининг муваффақиятларини акс эттирувчи асарлари «ҳақиқатни пардозлаб кўрсатувчи» асарлар деб эълон қилмоқдалар.

Ўртоқ Н. С. Хрущев Пленумда сўзлаган нутқида бундай деди: «Бизнинг ҳаётимизда камчилик-

лар бор, албатта, лекин янги, революцион нарсалар ўтмиш сарқиларини улуктириб ташлаб, эски нарсалар билан курашда ўз ўрнини топпоқда ва ўсиб бормоқда. Батзи бировлар яқуул салбий нарсалар ҳақида ёниша, мамлакатимиз, кишиларимиз, воқелигимиз тўғрисида ҳар хил разилона гапларни қавлатириб қопиша даъват қилаётган эканлар бунга қараб бўладими, ахир. Шундай бўлса, асарлар турган кишилар — буржуа идеологиясининг совет кишиларни орасидида ағетлантириш».

Биз ҳаётимиздаги ижодий нарсалар ҳақида асарлар яратилган ёзувчилар ва санъат арбобларига «лардош» деган лақабини ёпиштириш ижодкорларига жуда кескин зарба бермоқчимиз керак.

Расомларимизнинг ижодидида камчиликлар ҳақида ҳам гапириб ўтиш лозим. Уларнинг баъзи бир асарлари эҳтиросизлик, ҳиссиётсизлик билан, баъзан халтурчилик билан ишланмоқда.

Сўнгги йилларда баъзи бир расомларимиз, айниқса китобларни безовчи — графикачиларимиз чинакам новаторлиқни турли-туман наъшалар билан формализм чинамашилик билан алмаштиришга уринмоқдалар.

Расомлар, хайкалтарошлар, графикачилардан социалистик реализмнинг юксак талабларига жавоб берадиган, ҳаётнинг асл ҳақиқатини акс эттирадиган асарлар чинакам ижодий гайрат ва активлик билан яратиларини кутишга ҳақимиз бор.

Театр санъати арбобларига нисбатан ҳам янада юксакроқ талаблар қўймоқ керак. Театрларимизнинг томоша залларида кўпгина анчагина ўринлар бўш туради. Бунинг учун томошабинни айбонга одалатиб қилишган. Ваҳолонки, бунга томошабиннинг мутлақо дахли йўқ. Вақтар эриёқчи қилишни билса, томошабин театрга сира қадам қўймайди. Томошабинларимизнинг савияси бекисе даражада ошди, улар санъат асарларига нисбатан юксакроқ талаблар қўйилган бўлиб қолди. Томошабинлар яхши билан ёмоннинг фарқини яхши яхши ажратиб олишати.

Республикада музика санъатини ривожлантириш соҳасида анчагина ишлар қилинапти. Лекин музика маданиятини пропаганда қилиш билан шуғулланувчи ташкилотлар ва композиторларимиз шайғатга бир қанча мувоҳазаларни айтиб ўтмоқ керак.

Концерт залларида, радио ёки телевидение орқали республиканинг баъзи бир композиторлари яратган музикани тинглаган вақтларда зақваланш ўрнига хуноб бўлиб кетасан, киши. Бизда ашула санъати айниқса орқалда қолмоқда.

Жаз музикасига, бемаъни рақслар ва қўшиқларга ортиқча берилиш сингари носором ҳолларга ҳамон барҳам берилгани йўқ. Н. С. Хрущев Кремлдаги учрашувиди ана шулар тўғрисида гоёт нафратлигини таъкидлаган эди. Буржуа гарбидан кириб қолган бундай бемаъни нарсалар парқлар ва клублардаги рақс майдончаларида ёки онлавий нечалардагина чалин-ланти деб бўлмайди. Қўлоқни қотамла келтирувчи тарақ-туруқ тоғхо эстрада театрларининг саҳна-сидан, радио қарнайларидан, телевидение экранларидан эштилган қолдиқ. Бунинг учун Тошкент грампластинлар фабрикасининг раҳбарлари ҳам айбли, улар дид-фаросат билан иш тутмапти, репертуарга бефарқ қарапти ва чинамаси ишнинг идеологик жиҳати бир ёқда қолди, фойда ортиришнинг кўпроқ ўйлапти. Бунга барҳам бермоқ керак.

Хозир республикада ижодий союزلарнинг ҳаммаси битта қу-

ли ташкилотга бириштирилмоқда. Ўйлашмики, ижодий ходимларнинг тарқоқлигига барҳам берилиши ҳамда уларнинг ҳамма кучлари ягона бир союзга бириштирилиши КПСС Марказий

ЯНГИ ОДАМНИ ТАРБИЯЛАШДА МАКТАБЛАР, ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИ ВА ФАННИНГ РОЛИНИ ОШИРАЙЛИК

Одамнинг шаклланиши мактаб йилларидан бошланади. Мактаб материалистик дунёқарашга негиз солиди билим беради, жамият бахт-саводати учун меҳнат қилишга ўргатади, ёш аялдода юксак ахлоқий фазилатларини ҳосил қилади.

Республика партия ташкилоти умумий таълим мактабларида ўқув-тарбия ишнинг яхшилаш соҳасида сўнгги йилларда бир қанча муҳим тадбирларни амалга оширди. Мактабларнинг аксарияти бир сменда дарс ўтказишга кўчирилганлиги ва ўқитиш ижтимоий фойдала меҳнат билан бириштириб юборилганлиги бунга кўп жиҳатдан ёрдам берди.

Бироқ, ўқув процессини ва ўқувчиларни тарбиялашни ташкил этишда ҳали жиддий камчиликлар бор. Умумий мажбурий таълим тўғрисида қонун бир қанча жойларда қониярсиз бажаришмоқда. Кўпгина мактабларда ўқитишнинг паст, бир сифда икки йил қолаётган ва мактабни ташлаб кетаётган ўқувчилар сони кўп, ишлаб чиқариш таълими ва меҳнат тарбияси яхши йўлга қўйилмаган. Айрим қорхоналар ва қолхозларнинг раҳбарлари бу ишда зарур ёрдам кўрсатмаптилар, мактаб орқали муваққаслар етиштиришга етарли баҳо беришмоқдалар.

Бизнинг ўрта мактабимиз ёшларда ахилт ва мукаммал коммунист дунёқарашини шакллантириш вазифасини хали тўлиқ бажараётгани йўқ. Батзи бир жойларда ўқитиш билан тарбия ўрта-сида зарарли узилиш содир бўлмоқда, «Жамиятшунослик» фанини ўқитиш яхши йўлга қўйилмаган. Ўқувчиларнинг эстетик тарбиясига ҳам эътибор берилмоқда. Бундан ҳам ёмон шукки, айрим ўқитувчиларнинг ўзлари ахлоқсизлик қилиб, ўзларининг номуносиб хатти-ҳаракатлари билан болаларга зарарли таъсир ўтказмоқдалар.

Биз совет педагогига деган юксак номга иснод келтирадиган одамларнинг бахридани шартта ўқитиш керак. Айни маҳалда ўзининг фахрли бурчини қалол ва янжондан бажараётган меҳнаткаш ўқитувчининг обрўсини ҳар томонлама қўтаришимиз, унга мадд берилишимиз, унинг моддий-маиший ахлоқи ҳақида кўп салиқ ғамхўрлик қилишимиз зарур.

Ёш аялдода ўқитиш ва тарбиялаш — партия ташкилотлари ишнинг энг масъулиятли соҳаларидан бўлиб қолди. Бу ишда беэарвоқликка йўл қўйиб бўлмайди. Хозирги ўқувчилар — бизнинг келажикимиз бўлмоқда. Бинобарин, улар учун ҳаммаимиз жавобгармиз. Барча мактабларда ўқув-тарбия ишнинг юксак савияда бўлишини таъминлаш, ҳамма мактабларни бир смендада машғулот ўтказишга кўчириш республика партия ташкилотининг асосий вазифаларидан бўлиб келди ва шундай бўлиб қолди.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакики, партия, совет, қасаба союзи, комсомол ташкилотлари ҳамда халқ маорифи органлари сўнгги вақтларда катта ёшли аҳолини ўқитиш масалаларига эътиборни бўшатириб қўйдилар. Республикада саводсиз ва қаласовод кишилар хали ҳам бор. Саводсизликни битириш соҳасида Сурхондарё, Андижон ва Тошкент областларида аҳоли айниқса ёмон.

Афтидан, саводсизликни битириш ишига етарли баҳо бера олмаётган баъзи бир раҳбарлар В. И. Лениннинг саводсиз киши сисбатдан ташқарида турала ва айни шундай киши ўтмиш сарқиларини, эски урф-одатларини ташқир юради, деган қўрсатмасини унутиб қўйганга ўхшайдилар.

Биз бундай ахлолга тоғат қилиб тура олаймиз. Қисқа муддат ичида саводсизлик билан қаласоводликни батамом битириш учун партия ташкилотлари ишнинг мана шу соҳасини қаттиқ контроль остига олмақчидир керак.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми гоёвий тарбияланган, коммунизм ишига содиқ бўлган муваққаслар тайёрлашда олият мактабнинг роли ошди кетганини алоҳида таъкидлаб ўтди. Хозир республикада 29 та олият ўқув юртида 126,5 минг студент ўқимокда. Булар бизнинг эртанги инжнелар ва педагогларимиз, врач ва агрономларимиз бўлиб, экономика фани, маданияти олга силжитишлари, оммани юксак коммунист идеаллар руҳида тарбиялашлари керак. Улар институтлар бағрида муайян йилларни олоғина қолмай, гоёвий жиҳатдан яхши чиниқилар ҳам шарт.

Аммо бир қанча олият ўқув юртларида, қусусан техника олият ўқув юртларида сийсий-тарбиявий ишнинг савияси паст, баъзи бир студентлар ижтимоий фанларни, марксизм-ленинизм назарияси ўрта-нишга қироатхонлик қилиб қарашмоқда. Кўпгина студентлар назарий қондаларни чуқур сингдириб олиш ўрнига, ўқув материални нардан-бери ёдлаш билан овора бўлидилар. Бу — катта иллат. Ўқув материални ёдлаб олиш студентнинг имтиҳон топиришига ёрдам бериши мумкин-ку, лекин унинг сийсий онини оширишга ёрдам бермайди, унинг гоёвий савиясини бойитмайди. Ахир, мана шундай мангилқа сиймайилган ишлар ҳам бўлади: ижтимоий фанлардан яхши ва аъло баҳо олган студент, айни бир маҳалнинг ўзида диний урф-одатларга риял

Комитетининг Пленуми санъаткор интеллигенция олдиға қўйган катта ва фахрли вазифаларини муваффақиятли хал қилишга имкон беради. (Қарсаклар).

этиди, ахлоққа тўғри келмайдиган ноғўя ишлар қилади. Ҳаммаимизга яхши маълумки, студентлик йиллари — ҳаёт йўллари қидириш, ҳаёт оламида келиш, характери қамолот йўлига солиш давридир. Бу йиллар мулоҳаза ва ўйларга, фикрлаш ва қайта фикрлашларга, ишқибоз, дилкарга, шубҳалар ва нушаймонликларга, гоиларни, фактларни, воқеаларни иштиёб билан адроклашга тўлиб-тошган бўлади. Студент ёшларнинг ҳавасмандлигини тўғри гоёвий оқимга солиб юбориш, улардаги ҳамма шубҳалар ва масалаларни ечиб бериш учун нақадар маҳорат, нақадар азмикорлик, ўткир фаросат ва ваэминлик керак! Бунда марксизм-ленинизм ўқитувчинининг, ижтимоий фанлар кафедраси ходимининг роли нақадар буюк!

Ваҳолонки, биз кўпгина айрим ўқитувчиларнинг ижтимоий фанларни ўқитишга қуруқ расмийчилик, доғматиклик билан қараётганликларидан иборат фактларга дуч келмоқдамиз. Бундай «маънавий насихатгўйлар» ижтимоий фанларни ўрганишдан қўйиб қўйишлари мумкин, ҳоло.

Бунинг устига баъзан ўз обрўсини тўкиб қўйган, турмушда ҳаром-хариш ишлари билан шуғулланаётган, ахлоқсизлик қилаётган кишиларнинг марксизм-ленинизм кафедраларида ишлайларига йўл қўйилмоқда. Зотан унда ўзини ҳақиқий феодалдек тутган, хотияни келмаган, уни ишлатмай қўйган ва, ниҳоят, икки босмас билан ҳайдаб юборган қондор деган қиссасини КПСС тарихи ўқитувчиси бўлишга қандай маънавий ҳақи бор эли. Политехника институтлари кишилар Қодирова фелд-авторини, унинг икки юзламачилигини аллақандайлардан бери биллашар эди. Партия комитетининг секретари ўртоқ Ливерко ҳам кафедрга музирли ўртоқ Эвлюлар. Лекин «Права Востока» баёб чинамгақа ҳаммалари бунга бармоқ орасидан қараб келишди.

Мана, яна бир мисол. Андижон медицина институти марксизм-ленинизм кафедрасининг соғиқ музирли, тарих фанлари кандидат доцент Пўлатов ичкиликбозликлар уюштирган, шаҳарини ўртасида алоҳида ҳовли қурдирган, машиналар олиб-сотиш билан шуғулланган, бирорларнинг устидан аномон хатлар ёган. У Фаргона педагогика институтини тамомлаганини ҳақидаги дипломини гайри қонуний йўл билан олган. Унинг диссертацияси эса саводсизлик билан халтурчилик намунасидир. Пўлатов медицина институти кафедрасига музирлик қилишдан четлатилган эди. Лекин ўртоқ Ашуров биринчи секретарь бўлиб турган вақтда, Андижон област партия комитети Пўлатовни педагогика институтининг марксизм-ленинизм кафедрасига доцент қилиб юборишдан бўлак гузурроқ чора ўйлаб топа олмапти.

Бундай принципсизлик ва либералликка тоғат қилиб бўлмайди. Ижтимоий фанлар кафедраларидаги ўқитувчилар составини яхшилаш билан астойдил шуғулланиб, уларнинг назарий ва методий таъбирларини саводсиз ошириш тўғрисида энг кўп ғамхўрлик қилиш, ўқитувчилик ишнинг юксак даражада гоёвий, сийсий жиҳатда етук, ижодий фикр юритиш одадиган, студентларда билимга қизиқтириш, марксизм-ленинизм фанга мулоҳабат уюғта биладиган, уларни ижтимоий фаолиятга тайёрлай оладиган кишиларга ишониб топшириш керак.

Студент ёшларнинг тарбияси учун бутун профессор-ўқитувчилар составининг масъулиятини ошириш, бу ишда олият ўқув юртларига, партия ва комсомол ташкилотларининг ролинини кўтариш зарур. Шунга еришмоқ кераки, ҳар бир студент ахлоқ қодексига мувофиқ равишда яшаш, ҳа раҳакат қиладиган, эртанги кунимизнинг истиқболни ўйлаб яшайдиган, исталган ангиллик бир ордан ёддан келиб қолмаслигини, балки унинг қўч-қайратли, меҳнати ва фақат меҳнати билан бунёдга келишини ақли ва қалби билан тушунадиган бўлсин.

Меҳнаткашларда илмий дунёқарашини шакллантиришда фан муҳим роль ўйнайди. «Совет фани», — дейилган КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарориди, — билимнинг ҳамма соҳаларида жаҳон фанида илор позицияларини эгалламоғи керак, фан меҳнаткашларини илмий-техника ижодкорлигидан баҳраманд қилиши лозим. Билимларини оммага ёйиш — совет олимларининг фахрли бурчидир».

Ўзбекистон олимларининг аксарияти энг муҳим илмий проблемаларни ҳаллаб чиқиш устида зўр бериб гайрат билан ишлаймоқда. Уларнинг кўпгина тадқиқотлари халқ ҳўжияти учун катта аҳамиятга эга бўлиб, совет фанини ривожлантиришга қўйилган муҳим ҳиссалар.

Аммо олимларимиз турмушга тағин ҳам яқинроқ бўлишлари, ўз тадқиқотларини коммунист руҳида қилиш ва коммунист тарбияни амалий вазифалари билан маҳкамроқ боғлаб олиб боришлари керак. Социализмнинг ривожланиш ва коммунизмга ўтиш қўли юзларини ўрганиш билан боғлиқ бўлган конкрет социал проблемаларни ишлаб чиқишга тадилроқ киришмоқ лозим.

Илмий ходимларимиз илмий-тадқиқотларининг темаларини танлашда тасодикийлик элементларига барҳам беришлари, замона-

мизнинг энг муҳим проблемаларига кўпроқ эътибор бериб, аллақачон ишлаб чиқилган темаларни тайёрлаш, бир темадаги диссертация, монография ва мақолаларни кўчириб олиш сингари яроқсиз практикада қатъийан воз кечишлари керак. Шунингдек, «самарасиз» олимлардан қутулиб олиш

ИДЕОЛОГИЯ ИШИГА ПАРТИЯ РАҲБАРЛИГИНИ ЯХШИЛАЙЛИК

Идеология иши — жуда катта, мураккаб ва масъулиятли иш. Идеология иши партиянинг кун сайин ишнинг кўзини билиб қолдириб раҳбарлик қилишини, шу ишнинг ҳамма эвенолари ва соҳаларини моҳирлик билан ташкил этишни талаб қилади. Ҳар қандай ташкилий-ҳўжалик ёки сийсий тадбирга идеологиянинг кўмаги керак бўлганидек, гоёвий-тарбиявий ишга ҳам ташкилий ишнинг кўмаги жуда зарур.

Марказий Комитет Пленуми айрим партия комитетларининг идеология ишидаги кампаниачилик, дабдабозлик, қозғозбозлик, бюрократлик услубини қоралади ҳамда идеология ишида ленинча ўқитиш сабот-матонат билан ривожлантиришни талаб қилди, бу услуб юксак принципчиликни, коммунист гоёвийлигини, душман идеологиясига нисбатан муросасизлигини, идеология иши билан ташкилотчилик ишнинг ўзида узвий равишда бириштирилади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленумининг қарорларига мувофиқ, партия раҳбарлиги ишлаб чиқариш принципи асосида қайта қўрилганлиги натижада бунинг учун қулайроқ имкониятлар туғилди. Бироқ, айрим партия комитетлари, уларнинг раҳбарлари мана шу шартотда ҳам эҳсасига ишлаб, ҳўжалик органларининг вазифасини бажариб келмоқдалар. Ишлаб чиқаришга, ҳўжаликдаги ишларга таъсир қўриш, кишиларни тарбиялаш ўрнига қуруқ маъмуриятчилик йўлига ўтиб олмақдалар.

Шу тўғрисида раҳбар қорхонада, қолхоз ёки совхозга бориб қолса, оддий ходимлар билан гаплашиш бир ёқда турсин, ҳатто ағилтирлар билан гаплашиб қўришга вақт топа олмайд, бошлангич партия ташкилоти, пропаганда партия, агитаторларнинг ишини сурштириб қўрмайди, уларга бирон илҳомбахш, самимий сўз айта олмайд. Лекин одамларни роса пўстагини қўчиб, таълими хира қилмағича қайтмайди. Шу билан ўз вақифини бажардим деб ҳисоблайди.

Қўйилган факт шунга мисол бўла олмаганини? Фаргона шаҳар партия комитетининг ходимлари азот ўтентлари заводига бир эмас, бир неча марталаб боришган. Лекин улар завод дирекцияси, партия ташкилоти ва унинг бюроси ишида катта-катта намчиликлар билигини пайқашмаган.

Ана шу партия ташкилоти ва унинг секретари ўртоқ Сидоров аслида ишлаб чиқариш билан сира қизиқмай қўйган. Ўртоқ Сидоров умуман коллективдан ажраллиб қолган, коммунистлар ишчилар билан учрашиб турмайди. Директор Бўриёев билан бош ижнелар Магрилов эса ишлаб чиқариш процессини, ишга туширилган объектларнинг қурилишга бўш раҳбарлик қилмоқдалар, одамлар билан ҳеч қандай тарбиявий иш олиб бормайптилар.

Бундай фактлар битта-ярымта учраб тургани йўқ. Бу фактлар баъзи бир партия комитетларининг иш услуби ва методлари тўғрисида Гастролбозликдан воз кечмоқ керак. Модомки, раҳбар қорхона ёки қолхозга борган бўлса, у қилинаётган ҳамма ишни чуқур сурштириб қўриш ва ишларни яхшилашга таъсир қўрсатиши шарт. Бунинг маъноси шукки, одамлар, оддий ходимлар ва раҳбар кадрлар билан ишлаш уларни давлат планлари ва социалистик мажбуриятларини бажарилиши учун юксак масъулият руҳида тарбиялаш керак!

Гоёвий-тарбиявий ишга эътиборсизлик билан қараш ҳолларига буткул барҳам бериш лозим. Партия комитетларининг уш услуби ва методларини, раҳбар кадрларни, янги тарбиячиларнинг ўзларини юксак гоёвийлик, партиявийлик, принципчилик руҳида, соф дилик, ростиўйлик ва ипчанлик руҳида тарбиялашни астойдил яхшилаш зарур.

Ижрони контроль қилишининг яхши йўлга қўйилиши кадрларни тўғри тарбиялашда ниҳоятда катта аҳамиятга эга. Қаредлаи шундай қилинамаса, ўша ерда бўша-шувчанлик, интизомсизлик бўлиши турган гап.

Коммунист гоёвийлик камчиликларига беэарво қараш билан чиқишга слайди. Танқид ва ўз-ўзини танқид камчиликларга қулоқликке, турғунликка қарши қурашнинг қудратли қуроли ва кадрларни тарбиялашнинг синалган методидир. Бинобарин, биз барча партия, совет, ҳўжалик, қасаба союзи ва комсомол ташкилотларининг фаолиятида танқид ва ўз-ўзини танқидни кенг қулоқ ёддиришимиз, кадрларни ўз ишига танқидий қўз билан қараш руҳида, танқидга тўғри баҳо бериш руҳида тарбиялашимиз керак.

Ўртоқ Н. С. Хрущев, камчиликлар — маъмурий тушунча эмас, камчиликларга муайян шахслар сабаби бўлади, деб ўқтирди. «Дўстингизга, — деди у, — қаранг айтишдан қўрмак, шара қўрмак